

Riigikogu rahanduskomisjoni istungi protokoll 243

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 14. september 2026

Algus 11.15, lõpp 12.02

Juhataja: Annely Akkermann (esimees)

Protokollija: Epp-Sandra Satsmann (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev

Komisjoni ametnikud: Tiina Licht (nõunik-sekretariaadijuhataja), Andres Ando (nõunik), Kristo Varend (nõunik), Vivian Põld (konsultant)

Puudus: Martin Helme

Kutsutud: Eesti Panga president Ülo Kaasik ja õigusteenistuse juhataja Marek Feldman (2. päevakorrapunkt); Riigikontrolli finantsjuht Veikko Kapsta (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Eesti Panga seaduse muutmise seaduse eelnõu algatamine. Osaleb Eesti Panga president Ülo Kaasik.
3. Riigikogu otsuse eelnõu „Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2026.–2028. aasta tegevuse kontrollimiseks“ esitamine
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Komisjoni istung esmapäeval, 14.09.2026 kell 11.15

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Eesti Panga seaduse muutmise seaduse eelnõu algatamine. Osaleb Eesti Panga president Ülo Kaasik.
3. Riigikogu otsuse eelnõu „Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2026.–2028. aasta tegevuse kontrollimiseks“ esitamine
4. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäeval, 15.09.2026 kell 14.00

1. Eelarvenõukogu aramus Rahandusministeeriumi 2026. aasta suvise majandusprognoosi kohta. Osaleb Eelarvenõukogu esimees Peter Lõhmus.
2. Vabariigi Valitsuse algatatud kogumispensionide seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (935 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
3. Rahandusministeeriumi ülevaade tagatisfondi institutsionaalse ja juhtimise korralduse muutmise väljatöötamiskavatsusest
4. Info ja muud küsimused

Aivar Kokk küsis, kas istungil ainult arutatakse või tehakse otsus, kes on järgmine Riigikontrolli audiitor.

Annely Akkermann vastas, et võiks teha otsuse, sest audiitorid on litsentseeritud ja järelevalvatud. Siinkohal on küsimus hinnapakkumise teatavaks võtmise kohta.

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev).

2. Eesti Panga seaduse muutmise seaduse eelnõu algatamine. Osaleb Eesti Panga president Ülo Kaasik.

Ülo Kaasik andis ülevaate Eesti Panga seaduse muutmise seaduse eelnõust. Ettekanne on protokolli lisas. Euroopa Keskpank on seadnud raamistikke ja nõudeid kõikidele euroala keskpankadele ja keskpankade töötajatele. See on nn eetikaraamistik, aga seal on ka nõudeid, mida Eesti Pank ei saa ise oma töötajatele kehtestada, sest seal tekib põhiõiguste riive. Seda saaks teha ainult seadusemuudatuse kaudu. Need nõuded on kehtestatud juba mõni aasta tagasi, mida on seni püütud lahendada soovituslike nõuete kaudu. Euroopa Keskpangale nõuete rakendamisest aru andes soovitakse, et need nõuded oleks reguleeritud ka seaduse tasandil. Teisalt on mõningane uuendamine paratamatult vajalik. Soovitakse täpsustada, millised rollid on nõukogul, nõukogu esimehel, presidendil ja juhatusel. Eesti Panga kapitali ja aruandluse poolt soovitakse muuta. Peamine mõte oli kapitali struktuuri lihtsustada. Eetika argumendi puhul on täpsemalt lahti kirjutatud huvikonflikti ja ooteaja teemad. Eesti Panga nõukogu on rakendanud ooteaja reeglit Eesti Panga juhatuse liikmete suhtes. Seda soovitakse rakendada ka teatud ametikohtadel. Eesti Pank peab osutama ka elutähtsat teenust. On ametikohad, kus tunnetatakse suuremat riski ning oleks hea, kui teatud töötajatele saaks teha taustakontrolli. Praegu on seda tehtud vastavalt võimalustele.

Diana Ingerainen küsis, kas Eesti Panga nõukogu ei kinnita Eesti Panga eelarvet.

Ülo Kaasik vastas, et praeguse seaduse järgi kinnitab Eesti Panga eelarve Eesti Panga president. Euroga liitumise ajal oli vaja täita sõltumatuse nõudeid. Siis hindasid Euroopa Keskpank, Justiitsministeerium ja Rahandusministeerium, et Eesti Panga nõukogul ei ole seaduses sätestatud samaväärseid sõltumatuse garantiisid, nagu olid sätestatud Eesti Panga juhatusel. Euroopa Keskpanga ülesannete täitmisel on vaja sõltumatus tagada.

Diana Ingerainen küsis, mis on nõukogu vastutus.

Marek Feldman vastas, et nõukogu teeb eelarve üle järelevalvet. Seaduses on toodud loetelu, mis on keskpanga nõukogu ülesanded. Tegemist on pigem järelevalveorganiga ning juhtimise pädevus on kõrvaldatud.

Aivar Kokk küsis täpsustust muudatuste kohta, mis ühelt poolt on mõistlikud ja teisalt mõjuvad panga eelarvele.

Ülo Kaasik vastas, et praegune seadus sätestab suhteliselt üheselt, et Eesti Panga president saab ainuisikuliselt väga palju otsustada. On proovitud tekitada seda, et juhatuse roll oleks natuke selgemalt välja toodud ja mõnevõrra suurem. On oluline, et ka seadus seda peegeldaks. Teiseks ei ole praegu asepresidentide ametiajad piiratud. Kui presidendil on üks ametiaeg seitse aastat ning pärast teda tuleb järgmine president, siis asepresidentidel seda piirangut ei ole. Ettepaneku kohaselt on asepresidendil kaheperioodiline ametiaeg ehk maksimaalselt saaksid nad kahel korral olla viis aastat asepresidendi ametikohal.

Aivar Kokk küsis täpsustust asepresidentide ametiaegade kohta.

Marek Feldman täpsustas, et mudel on võetud teiste kõrgemate riigiteenijate pealt.

Aivar Sõerd tõdes, et aastaid on olnud probleem, et kapitali ja reservkapitali suurus on teiste keskpankadega võrreldes väike. Ta küsis, kas seadusega tulevad mingid sihttasemed, nagu tagatisfondil on reservide sihttasemed. Kuidas on olukord võrreldes teiste eurosüsteemi keskpankadega?

Ülo Kaasik vastas, et seaduseelnõu ettepaneku kohaselt pannakse põhikapital ja reservkapital

kokku üheks põhikapitaliks. Riigikogu on otsustanud, et kapital peab olema 400 miljonit eurot. Praegu on omakapitali umbes 700 miljonit eurot. Reservkapital ei ole veel jõudnud 300 miljoni euroni, aga seda on suurendatud kasumieraldiste arvelt. Kui võrrelda teiste keskpankadega, siis ise on vaadatud natuke laiemat kapitaliseerituse definitsiooni. Lisaks omakapitalilaadsetele kirjetele räägitakse näiteks ümberhindluskontost, kus paljudel keskpankadel on märkimisväärsed summasid realiseerimata tulu bilansis, mis ei ole kasumieraldistena läbi lastud, vaid on ümberhindluskontol. Teiseks on keskpankadel lubatud teha riskieraldisi riskide katteks. Kui võrrelda teiste keskpankadega, siis ollakse tagantpoolt teised või kolmandad. Põhjus on eelkõige ajalooline, sest osadel keskpankadel on suured kullareservid ja kulla hind on tõusnud. See kajastub just ümberhindluskontol. Eesti Pangas on hakatud märkimisväärselt riskieraldisi kasvatama, sest on näha, kui volatiilsed võivad finantsturud olla ehk finantsinvesteeringuteks tehtud portfelli kõikumine võib olla suur. Rahapoliitika portfelli pealt on samuti võimalik kahjumeid saada. Paljudel keskpankadel on suured kahjumid ja selle vastu püütakse riskipuhvreid üles ehitada. Eesti Panga nõukogu on kinnitanud kasumijaotuse strateegia, kus on hinnatud, et mõistlik oleks pingutada selle nimel, et kapitalipuhvrite tase jõuaks enam-vähem euroala keskmise juurde. On hea, kui seaduses on bilansi jaoks olemas paindlikud elemendid. Otseselt ei pea seadusega kinnitama, et puhver peab olema väga suur. See on Riigikogu otsus, kuidas kapitalistruktuuri näidata. 400 miljonit eurot tundub hetkel olevat sobiv. Komisjonile saab tagantjärele saata info selle kohta, kui palju seadusjärgseid kapitalipuhvreid erinevatel keskpankadel on.

Riina Sikkut tõdes, et eelnõus on välja toodud ooteaja pikkus, ooteajal makstav hüvitis, hüvitise väljamaksmise kord ja ametikohad, kus ooteaega kohaldatakse. Ta küsis, mitmest ametikohast jutt käib. Kas hüvitis on seotud töötasuga või rakendatakse muid määrasid?

Ülo Kaasik vastas, et umbes 240 ametikohast on 77 sellised, millel töötavad inimesed omavad juurdepääsu turutundlikule teabele. Praegu on kokkulepe olnud 9 töötajaga ja 3 juhatuse liikmega. Hüvitis on seotud töötaja palgaga ning sellest makstakse 80%. Perioodid on erinevad, näiteks juhatuse liikme puhul on see üks aasta, aga töötajatel alates kolmest kuust kuni maksimaalselt ühe aastani.

Marek Feldman täpsustas, et 77 turutundlikule teabele juurdepääsu omavat isikut on need, kelle suhtes hakkaksid kehtima investeerimise ja väärtpaberite omamise piirangud.

Annely Akkermann küsis, kas ooteaeg käib panganduse kohta. Eelmine Eesti Panga president on tööle asunud, kuigi aasta ei ole veel möödas.

Ülo Kaasik vastas, et üheks piiranguks on see, et finantssektoris ei minda tööle. Teiseks ei tohiks tegeleda hangetega. Presidendid peavad küsima luba Euroopa Keskpanga nõukogult, kas nad tohivad tööle minna. Madis Müller on erinevateks töökohtadeks loa saanud. Seda põhjusel, et töökohad ei ole seotud pangandusega ja huvide konflikti ei tohiks tekkida.

Aivar Kokk küsis, kas Eesti Pank enam endisele presidendile ei maksa.

Ülo Kaasik vastas, et maksab ikka. Täielik töötegemine ei ole välistatud, küll aga ei ole võimalik konkreetsetes sektoris tööd teha, mistõttu makstakse hüvitist.

Annely Akkermann sõnas, et tegemist on hüvitisega piirangu eest töötada konkreetsetes sektoris.

Ülo Kaasik tõdes, et inspiratsiooni on saadud Euroopa Keskpanga nõukogu liikmetelt, sest neil on hüvitis 80%.

Annely Akkermann küsis komisjoni liikmetelt, kas nad on nõus eelnõu algamata. Komisjoni liikmed nõustusid konsensuslikult.

Otsustati:

2.1. Algatada eelnõu (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev).

3. Riigikogu otsuse eelnõu „Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2026.–2028. aasta tegevuse kontrollimiseks“ esitamine

Annely Akkermann sõnas, et vastavalt Riigikontrolli seadusele auditeerib Riigikontrolli tegevust igal aastal Riigikogu poolt rahanduskomisjoni ettepanekul määratud

audiitorettevõtja, kellel on Riigikontrolli tegevuse kontrollimiseks samasugused õigused nagu Riigikontrollil kontrollimise läbiviimiseks. Komisjon teeb kahe pakkuja vahel valiku.

Veikko Kapsta andis ülevaate Riigikontrolli korraldatud riigihanke tulemustest. Viimased kaks audiitorit on olnud ametis kahe aasta kaupa. Seekord otsustati, et audiitor proovitakse valida kolmeks aastaks, et stabiilsust suurendada. Hange korraldati avatud hankemenetlusena. Nagu Riigikontrolli seadus ette näeb, ei ole seal väga palju kitsendusi. Pakkujat peab olema audiitorettevõtja, kellel on olemas avaliku sektori vandeaudiitori õigused. Pakkumise esitasid KPMG Baltics OÜ (KPMG Baltics) ja AVAC Audit OÜ (AVAC Audit). Mõlemad vastasid riigihankes sätestatud vastavusnõuetele. Olemas on ka nende hinnapakumised. KPMG Balticsi pakkumus oli kolme aasta peale kokku 37 500 eurot ja AVAC Auditi 22 500 eurot. Hinnavahe on umbes kolmandiku ulatuses. Summad on ilma käibemaksuta ning riigieelarve piirmäärad on samuti ilma käibemaksuta. Nagu varasemalt juba mainitud, teeb rahanduskomisjon edasise protsessi kohta ettepaneku Riigikogule, Riigikogu valib Riigikontrolli auditeeriva audiitorettevõtja ning Riigikontroll sõlmib audiitoriga lepingu. Riigikontrolli eelarves on nende vahenditega arvestatud. Erinevatel perioodidel on olnud erinevad audiitorid.

Aivar Kokk küsis, kas praegune audiitorettevõtte pakkumist ei teinud.

Veikko Kapsta vastas, et nemad jäid paraku pakkumise esitamisega hiljaks.

Aivar Kokk sõnas, et 7500 eurot on ebareaalne summa selleks, et Riigikontrolli kontrollida.

Veikko Kapsta sõnas, et AVAC Audit on pikalt tegutsenud ettevõtte, mille käive on umbes miljon eurot aastas. See on väiksemapoolne audiitorettevõtte, kus töötab kolm vandeaudiitorit. Eelmisena auditeerinud ettevõtte oli samuti väiksem ning eelmise auditi hind oli aasta kohta enam-vähem sama. AVAC Auditi hind on üsna madal, aga ka KPMG Balticsi pakkumus ei olnud tegelikult väga kallis.

Annely Akkermann sõnas, et Riigikontrolli ei ole väga keeruline auditeerida ning töömaht ei tohiks väga suur olla.

Veikko Kapsta vastas, et kaks kolmandikku kuludest on palgakulud ja investeringuid tehakse harva. Midagi keerulist ei ole.

Diana Ingerainen küsis, mida hangete puhul hinnatakse. Kas seadusandluses on kirjas, mida peab sellise hanke puhul hindama või kehtestatakse see iga kord eraldi?

Veikko Kapsta vastas, et kriteeriume väga palju ei olnud. Seadusest tulenevalt peab audiitoril olema vandeaudiitori kutse ja avaliku sektori vandeaudiitori kutse. Samuti peavad puuduma maksuvõlgnevused.

Aivar Kokk küsis, kas auditit tehakse ainult Riigikontrolli raamatupidamisele, mitte nende töötegevusele.

Veikko Kapsta vastas, et seaduse järgi auditeerib välisaudiitor Riigikontrolli samasuguses detailsuses, nagu Riigikontroll auditeerib riigiasutusi. Tegelikult on auditi eesmärk raamatupidamise auditeerimine ja tehingute vastavuse kontrollimine riigieelarve seadusele ehk tehingute võrdlemine riigieelarvega, et need oleksid tehtud riigieelarve suhtes õigesti. Muid tegevusi puudutava kohta on Rootsi ja Soome kolleegid teinud peer review', mis peaks olema avalik dokument. Nendest dokumentidest saab vastused Riigikontrolli kvaliteedi ja nõuetele vastavuse kohta. Iga viie kuni seitsme aasta tagant teevad riigikontrollid rahvusvaheliselt oma peer review ehk sisukontrolli.

Aivar Kokk küsis, kas AVAC Auditi kodulehte on vaadatud.

Annely Akkermann vastas, et vaadatakse vastavust hanke tingimustele.

Maris Lauri sõnas, et tegemist võib olla olukorraga, kus võetakse ette suurem riigiasutuse audit.

Mart Võrklaev küsis, kas hanketingimustes on referents nõutud.

Veikko Kapsta vastas, et ei ole. Seadus nõuab vandeaudiitori kutset. Väga raske on kvalifitseerimis- või vastavusnõuetesse seada, kuidas keegi end presenteerib.

Diana Ingerainen küsis, kas auditeerimise piiri saab ülespoole tõsta.

Annely Akkermann vastas, et see Riigikogu koosseis tõstis auditeerimise piiri. Ettepanek oli auditeerimise piiri rohkem tõsta, aga Justiitsministeerium ei olnud sellega nõus, kuna riigil on kohustus, et teatud protsent ettevõtetest tuleb auditeerida, et riigi majanduskeskkond oleks usaldusväärne. Kuna Eesti ettevõtted on väikesed, siis osakaalu hoidmiseks peavad kriteeriumid olema madalad.

Mart Võrklaev sõnas, et see teema tuleks uuesti üle vaadata, sest eelnõu seletuskirjas oli öeldud, et kui tekib probleeme, siis vaadatakse see üle.

Annely Akkermann tõdes, et kui AVAC Audit on kvalifitseerunud hankele ja hanke võitmise tingimus on kvalifitseerunud pakujatest kõige odavama pakkumise tegemine, siis saab otsustada AVAC Auditi kasuks.

Aivar Kokk sõnas, et võib-olla tasuks ühel hetkel seadust muuta ja see teema üle vaadata.

Annely Akkermann tõdes, et praegusel juhul tutvuti riigihanke protsessiga ja kui oleks leitud, et hankedokumendid ei ole sobivad, siis komisjon ei peaks seda kinnitama ning saaks öelda, et hange tuleb uuesti teha.

Aivar Kokk sõnas, et kui kolme aasta pärast toimub uus riigihange, siis võiks Riigikogu teha seda koos Riigikontrolliga.

Veikko Kapsta tõdes, et aastaid on olnud selline tava, et Riigikontroll teeb ära tehnilise töö ja tulemused jõuavad rahanduskomisjoni. Seaduse järgi ei ole rahanduskomisjon kohustatud võtma kõige soodsamat pakkumist. Kui otsustatakse kallima pakkumise kasuks, tuleks seda põhjalikumalt põhjendada. Varasemalt on saadud rohkem pakkumisi.

Annely Akkermann tõdes, et kui ei soovita võtta kõige soodsamat pakkumist, siis oleksid pidanud olema lisatingimused, milliseid argumente tuleks veel arvesse võtta. Praegu saab arvesse võtta ainult hinda. Järgmised Riigikogu koosseisud saavad mõelda, kas nad soovivad hanketingimustega enne tutvuda, kui Riigikontroll hanke välja kuulutab.

Otsustati:

3.1. Esitada komisjoni poolt eelnõu, nimetades Riigikontrolli 2026.-2028. aasta tegevuse kontrollimiseks audiitoriks AVAC Audit OÜ (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev).

4. Info ja muud küsimused

4.1. Rahanduskomisjonile on laekunud Siseministeeriumi 2026. aasta eelarve liigenduste muutmine.

(allkirjastatud digitaalselt)
Annely Akkermann
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Epp-Sandra Satsmann
protokollija